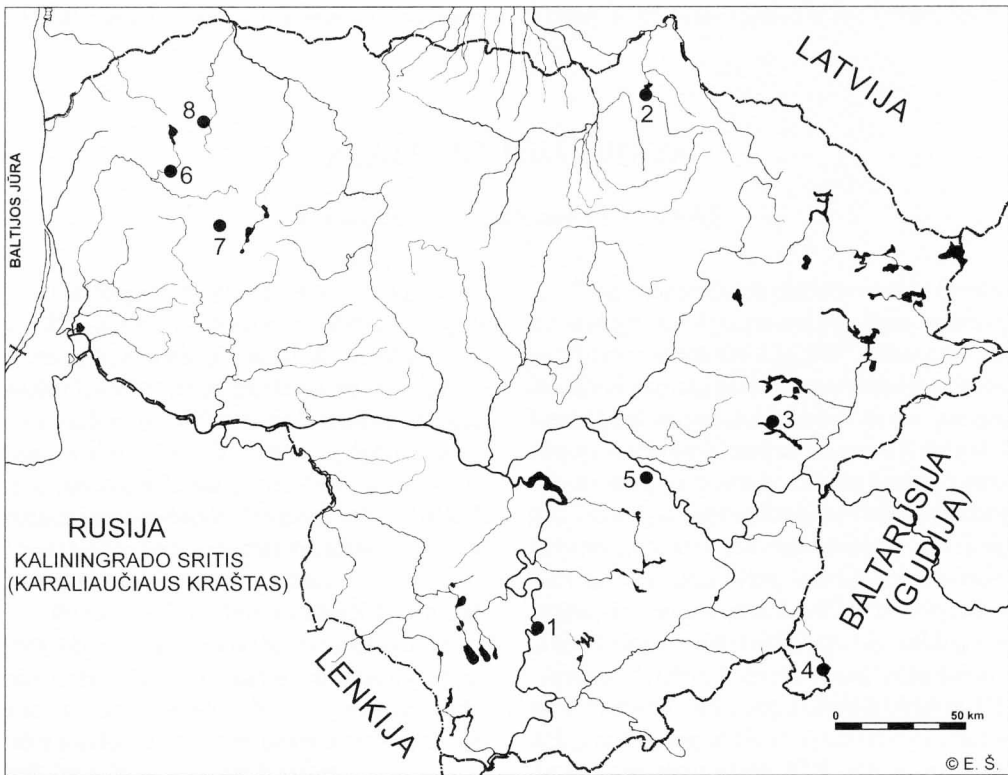

VIII. BAŽNYČIOS IR VIENUOLYNAI

66 pav. Bažnyčios ir vienuolynai:

Fig. 66. Churches and monasteries:

1 – Alytus, 2 – Biržai (žr. IX), 3 – Dubingiai, 4 – Norviliskės, 5 – Paparčiai, 6 – Plungė, 7 – Tverai, 8 – Žemaičių Kalvarija.

ALYTAUS I MIESTO KAPINĖS PRIE BAŽNYČIOS

Zenonas BAUBONIS, Vida KLIAUGAITĖ

2004 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrinėjimai Alytaus I mieste, Ramybės gatvėje, prie Šv. Liudviko bažnyčios. Tyrimai pradėti 2003 m., ištirtas 81 m², išžvalgytas dar 105 m² plotas, aptikti 26 kapai, datuojami XVII–XVIII a. (žr. *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 165–168). 2004 m. buvo tyrinėjama Ramybės gatvės P dalis ir išlikęs kalvos P pakraštys. Iš viso iškastos 3 perkastos (ištirtas 157,85 m² bendras plotas).

Perkasa 5 – 4x10 m dydžio, matuota tarp 2003 m. ištirtų šurfų 1 ir 4. Perkastos R ir V pakraščiuose po juodžemiu fiksuotas tamsiai pilkos maišytos žemės sluoksnis, kuriame surinkta pavienių kaulų ir jų dalių, žistos buitinės keramikos fragmentų, kaltinių vinių, analogiškų rastoms palaidojimų karstų vietoje. Perkastos Š pusėje po kelio danga atidengta dujotiekio trasa, kertanti perkasą R–V kryptimi. Perkasoje aptikta 12 kapų.

Kapas 27 orientuotas Š–P kryptimi (354–174°). Kapo duobė neišskirta. Vaiko griaučiai apardyti, išsimėtę 0,6–0,7 m ilgio plote. Mirusysis guldytas galva į P, tikslesnės kūno padėties nustatyti nepavyko. Įkapių neaptikta.

Kapas 28 orientuotas Š–P kryptimi (0–180°). Kapo duobės matmenys nelabai aiškūs, kadangi duobė jungiasi su greta esančio kapo 29 duobe. Duobės ilgis – apie 1,65–1,7 m. Griaučių ilgis – 1,25 m. Vaikas guldytas galva į P, aukštiekninkas, ištiestomis kojomis, rankos ištiestos palei šonus, galva pakreipta į dešinę. Palei mirusiojo kairįjį šoną aptikta sutrūnijusio karsto liekanų. Įkapių nerasta.

Kapas 29 orientuotas Š–P kryptimi (358–178°). Kapo duobės kontūras neišskirtas, kadangi duobė susilieja su kapų 28 ir 30 duobėmis. Griaučių ilgis – 51 cm. Vaikas guldytas

galva į P, aukštiekninkas (?), tikslesnės kūno padėties nustatyti nepavyko, kadangi kapas apardytas. Įkapių neaptikta.

Kapas 30 orientuotas Š–P kryptimi (0–180°). Kapo duobė – apie 0,9 m ilgio, tikslesnio jos dydžio nustatyti nepavyko, nes ji ribojasi su kapo 29 duobe. Griaučių ilgis – 59 cm. Vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sudėtos ant juosmens. Įkapių neaptikta.

Kapas 31 orientuotas ŠV–PR kryptimi (338–158°). Duobė ovalo formos, 0,6–0,65 m pločio, ilgis neaiškus, nes jos ŠV galas nukastas įkasant kapą 33. Griaučių ilgis – 1,12 m (iki kelių – apatinė kojų dalis nukasta). Moteris guldyta galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sudėtos ant juosmens. Įkapių neaptikta.

Kapas 32 orientuotas Š–P kryptimi (0–180°). Kapo duobė ovalo formos, 1,1(?) m ilgio bei 0,45–0,48 m pločio. Griaučių ilgis – 78 cm. Vaikas kape guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sukryžiuotos ant dubens. Įkapių neaptikta.

Kapas 33 orientuotas Š–P kryptimi (0–180°). Kapo duobė stačiakampio užapvalintais kampais formos, 0,52–0,55 m pločio, ilgis neaiškus, nes dalis kapo nukasta klojant dujotiekį. Nenuardyta viršutinė skeleto dalis yra 70 cm ilgio. Mirusioji palaidota mediniame 38 cm pločio karste, galva į P, ant nugaros, rankų ir kojų padėtis neaiški. Ant krūtinkaulio aptiktas vario lydinio apkalėlis-kniedė, galbūt turėjęs stiklinę akutę.

Kapas 34 orientuotas Š–P kryptimi (354–174°). Kapo duobė ovalo formos, 0,46–0,48 m pločio, ilgis neaiškus, kadangi nuo kelių kapas nukastas klojant dujotiekį. Nenuardyta viršu-

tinė skeleto dalis yra 80 cm ilgio. Kape palaidotas vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sudėtos palei šonus, nežymiai palenktos. [kapių neaptikta.

Kapas 35 orientuotas ŠV–PR kryptimi (308–128°). Kapo duobė ovalo formos, 0,72x0,4 m dydžio. Griaučių ilgis – 40 cm. Kūdikis guldytas galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankų padėtis neaiški. [kapių neaptikta.

Kapas 40 orientuotas Š–P kryptimi (356–176°). Kapo duobė ovalo formos, 0,9x0,4 m dydžio. Griaučių ilgis – 60 cm. Vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankų kaulai neišlikę. Nuėmus dalį kaukolės skliauto atidengtas apatinis žandikaulis, šalia kurio aptiktas stiklo karoliukų vėrinys – iš viso surinkta 113 vienetų mėlyno, juodo ir balto stiklo cilindro formos karoliukų.

Kapas 41 suardytas. Aptikta suskaldyta kaukolė, ilgųjų kaulų fragmentai, keletas išbarstyti šonkaulių ir stuburo slankstelių. Kaulai užima 1,06x0,52 m dydžio plotą. Pagal juos galima spėti, kad mirusioji buvo palaidota galva į P. [kapių neaptikta.

Kapas 42 orientuotas Š–P kryptimi (355–175°). Kapo duobė ovalo formos, 0,8x0,36 m dydžio. Išlikusios griaučių dalies (be kaukolės) ilgis – 46 cm. Vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankų padėtis neaiški. [kapių neaptikta.

Perkasoje surinkta nemažai kaulų iš suardytų kapų. Jie priklausė ne mažiau kaip 7 asmenims.

Perkasa 6 matuota tarp 2003 m. iširtų šurfių 1 ir 2, į V nuo perkastos 5. Perkasa 5,7x19 m dydžio, netaisyklingos formos dėl padarytų išplėtimų į P pusę. Po velėna atidengtas juodžemio sluoksniš, po juo buvo kasama tamsiai pilka žemė su išmėtytais kaulais, žistos buitinės keramikos ir plokštinių koklių fragmentais. Taip pat aptikta žalsvo stiklo butelio

dugno dalis, kaltinė vinis bei pakabinamos spynos lankelis. Perkasoje aptikti 32 kapai.

Kapo 43 duobės matmenys neaiškūs, kadangi duobė jungiasi su gretimu kapu 44. Kapas orientuotas ŠV–PR kryptimi (333–153°). Griaučių ilgis – 36 cm. Kape palaidotas kūdikis guldytas galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankų padėtis neaiški. [kapių neaptikta. Šalia mirusiojo dešiniojo šono gulėjo karsto (?) kaltinė vinis.

Kapas 44 orientuotas Š–P kryptimi (350–170°). Kapo duobė – apie 0,54 m pločio, ilgis neaiškus. Išlikę tik mirusiojo kojų ilgieji kaulai, viršutinė skeleto dalis nuardyta tiesiant dujotiekį. Kape palaidota moteris (?) guldyta galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis. [kapių neaptikta.

Kapas 45 orientuotas ŠV–PR kryptimi (328–148°). Kapo duobė – 0,94x0,46 m dydžio. Griaučių ilgis – 75 cm. Vaikas guldytas galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankų padėtis neaiški. [kapių neaptikta.

Kapo 46 duobė neišsiskyrė, tiesiog 2,5x0,9 m skersmens plote išmėtyti skeleto kaulai. Kapas orientuotas Š–P kryptimi (350–170°). Jame palaidoto vyro orientacija ir kūno padėtis neaiški. [kapių neaptikta.

Kapas 47 orientuotas Š–P kryptimi (10–190°). Kapo duobė neišsiskyrė. Išlikusios griaučių dalies – stuburo, rankų kaulų ir klubakaulio ilgis – 64 cm. Vyras guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, kairioji ranka padėta ant juosmens, dešinioji neišlikusi. [kapių neaptikta.

Kapas 48 orientuotas Š–P kryptimi (345–165°). Kapo duobė neišsiskyrė. Griaučių ilgis – 62 cm. Kūdikis guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankų padėtis neaiški. [kapių neaptikta.

Kapo 49 duobė neišsiskyrė. Panašu, kad iš skeleto sveika likusi tik kaukolė, rankų kaulai sulaužyti, apatinė skeleto dalis nukasta, klu-

bakauliai sudėti prie kaukolės. Kapas orientuotas Š–P kryptimi, tikslesnės orientacijos nustatyti nepavyko. Kape palaidoto vyro palaikų padėtis nežinoma. Įkapių neaptikta.

Kapas 50 duobės dydis neaiškus. Kapas orientuotas Š–P kryptimi (350–170°). Skeletas be kaukolės, jį, matyt, nuslinkusi žemyn eroduojuant šlaitui, griaučių ilgis – 160 cm. Kape palaidota moteris guldyta galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sudėtos ant klubų. Ant kairės rankos piršto buvo užmautas juostinis vario lydinio žiedas.

Kapas 53 orientuotas Š–P kryptimi (355–175°). Duobė – apie 50 cm pločio, ilgis neaiškus. Griaučiai prastai išlikę, 92 cm ilgio. Vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis ir rankomis. Įkapių neaptikta.

Kapas 55 orientuotas Š–P kryptimi (351–171°). Duobė netaisyklingo ovalo formos, apie 1,25x0,5 m dydžio. Griaučių ilgis – 1,05 m. Vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka ištiesta palei šoną, kairė uždėta ant klubų. Įkapių neaptikta.

Kapas 56 orientuotas Š–P kryptimi (352–172°). Kapo duobė neišsiskyrė. Kapas apardytas, išlikusi tik viršutinė skeleto dalis, jos ilgis – 55 cm. Vyras guldytas galva į P, ant nugaros, rankų ir kojų padėtis neaiški. Galvūgalyje aptikta karsto (?) kaltinė vinis. Įkapių neaptikta.

Kapas 57 apardytas, išlikusi tik viršutinė 58 cm ilgio skeleto dalis, duobė neišsiskyrė. Kapas orientuotas Š–P kryptimi (0–180°). Mirusioji guldyta galva į P, ant nugaros, dešinė ranka ant klubų, kairės padėtis neaiški. Įkapių neaptikta.

Kapas 58 orientuotas Š–P kryptimi (2–182°). Duobė neišsiskyrė. Griaučiai prastai išlikę, be kaukolės, 46 cm ilgio. Vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis (?) kojomis, rankų padėtis neaiški. Įkapių neaptikta.

Kapas 59 orientuotas Š–P kryptimi (350–

170°). Duobė netaisyklingo stačiakampio užapvalintais galais formos, 2,02x0,58–0,63 m dydžio. Griaučių ilgis – 1,85 m, mirusysis palaidotas galva į P, guldytas ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka ištiesta palei šoną, kairė – ant klubų, galva pasukta į kairę. Įkapių neaptikta.

Kapo 60 duobė neišsiskyrė, tiesiog apie 1,8x0,5 m skersmens plote išmėtyti sulaužyti skeleto kaulai – ilgieji kaulai, krūtinkaulis, klubakaulis. Kapas orientuotas ŠV–PR (?) kryptimi. Kape palaidoto vyro tikslesnė orientacija ir palaikų padėtis nežinoma. Įkapių neaptikta.

Kapas 61 orientuotas Š–P kryptimi (355–175°). Kapo duobės dydis neaiškus. Griaučių ilgis – 1,63 m, mirusysis palaidotas galva į P, guldytas ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sukryžiuotos ant juosmens. Įkapių nerasta.

Kapas 62 orientuotas Š–P kryptimi (353–173°). Kapo duobė neišsiskyrė. Griaučiai prastai išlikę, 40 cm ilgio. Kape palaidotas kūdikis guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis (?) kojomis, rankų padėtis neaiški. Įkapių nerasta.

Kapas 63 orientuotas Š–P kryptimi (350–170°). Duobė netaisyklingo stačiakampio užapvalintais galais formos, 0,65 m pločio, ilgis neaiškus. Griaučių be kaukolės (ji dingo nuslinkusi žemyn šlaitu) ilgis – 1,58 m, mirusysis buvo palaidotas galva į P, guldytas ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka ištiesta palei šoną, kairė – ant klubų. Įkapių neaptikta.

Kapas 65 orientuotas ŠV–PR kryptimi (348–168°). Duobė netaisyklingo ovalo formos, 1,92x0,72–0,8 m dydžio. Griaučių ilgis – 1,66 m, mirusysis guldytas galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka ištiesta palei šoną, kairė – ant dubens, galva pasukta dešinėn. Įkapių neaptikta.

Kapas 66 orientuotas Š–P kryptimi (3–183°). Duobė netaisyklingo ovalo formos, 0,62–0,72 m pločio, ilgis neaiškus, nes duobės

Š galas nukastas klojant dujotiekį. Griaučių ilgis – 1,62 m, mirusysis guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka ištiesta palei šoną, kairė ant klubų, galva pasukta dešinėn. Įkapių neaptikta.

Kapas 67 orientuotas ŠV–PR kryptimi (345–165°). Duobė netaisyklingo stačiakampio užapvalintais galais formos, 1,7 m ilgio ir 0,6 m pločio. Griaučių ilgis – 1,5 m. Mirusioji buvo palaidota galva į PR, guldyta ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka padėta ant juosmens, kairė – ant dubens, galva pakreipta į dešinę pusę. Palei dešinį mirusiosios šoną aptikta sutrūnijusios karsto lentos liekanų. Įkapių nerasta.

Kapas 68 orientuotas Š–P kryptimi (2–182°). Duobė netaisyklingo stačiakampio užapvalintais galais formos, 1,96x0,6 m dydžio. Griaučių ilgis – 1,67 m. Mirusysis guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka ištiesta palei šoną, kairė – ant dubens, galva pasukta kairėn. Įkapių neaptikta.

Kapas 69 orientuotas Š–P kryptimi (351–171°). Kapo duobė ovalo formos, 1,8x0,65 m dydžio. Griaučių ilgis – 1,42 m. Kape palaidotas paauglys guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka ištiesta palei šoną, kairė – ant juosmens, galva pasukta dešinėn. Įkapių neaptikta.

Kapas 70 orientuotas ŠV–PR kryptimi (346–166°). Duobė neišsiskyrė. 90 cm ilgio griaučiai prastai išlikę. Kape palaidotas vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis ir rankomis. Įkapių neaptikta.

Kapas 71 orientuotas Š–P kryptimi (351–171°). Kapo duobės dydis neišskus, kadangi ji jungiasi su kitų dviejų kapų (72 ir 73) duobėmis. Griaučių apatinė dalis nukasta, išlikusios dalies ilgis – 85 cm. Mirusysis guldytas galva į P, ant nugaros, rankų padėtis neiški, galva pasukta kairėn. Įkapių neaptikta.

Kapas 72 orientuotas Š–P kryptimi (358–

178°). Kapo duobės dydis neišskus. Griaučių ilgis – 1,25 m. Kape palaidotas vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka padėta ant dubens, kairė – ant juosmens. Įkapių neaptikta.

Kapas 73 orientuotas Š–P kryptimi (355–175°). Duobės dydis neišskus. Griaučių ilgis – 95 cm. Kape palaidotas vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankų padėtis neiški. Įkapių neaptikta.

Kapas 74 orientuotas Š–P kryptimi (354–174°). Kapo duobė netaisyklingo stačiakampio užapvalintais galais formos, 1,6x0,7 m dydžio. Griaučių ilgis – 1,3 m. Vaikas guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis ir ant juosmens sukryžiuotomis rankomis, galva pakreipta į kairę pusę. Įkapių neaptikta.

Kapas 75 orientuotas Š–P kryptimi (7–187°). Kapo duobė netaisyklingo ovalo formos, 2,15x0,7 m dydžio. Griaučių ilgis – 1,74 m. Mirusysis guldytas galva į P, ant nugaros, ištiestomis kojomis, dešinė ranka ištiesta palei šoną, kairė padėta ant dubens. Įkapių neaptikta.

Kapas 76 orientuotas ŠV–PR kryptimi (342–162°). Kapo duobė netaisyklingo ovalo formos, 0,7 m pločio, jos ilgis neišskus, kadangi kapo viršutinė dalis (kartu ir griaučių kaukolė) nuslinkusi šlaitu žemyn. Išlikusios skeleto dalies ilgis – 1,4 m. Mirusysis guldytas galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sudėtos ant dubens. Įkapių neaptikta.

Kapai 77 ir *78* aptikti greta vienas kito. Jų duobės jungiasi, bendras jų dydis – 1,3x1 m. Kapai orientuoti Š–P kryptimi (351–171°). Griaučių ilgiai: kapo 77 – 92 cm, kapo 78 – 68 cm. Kape 77 palaidotas vaikas, kape 78 – kūdikis. Mirusieji guldyti ant nugaros galvomis į P, ištiestomis kojomis, rankos sudėtos ant juosmens. Įkapių neaptikta.

Perkasoje taip pat aptikta ir pavienių kaulų, priklausiusių ne mažiau kaip 3 asmenims.

Perkasa 7 – 3x7,5 m dydžio, matuota tarp 2003 m. ištirtų šurfų 2 ir 3, į V nuo perkasos 6, kalvos krašte. Po velėna atidengtas iki 15 cm juodžemio sluoksniš, po kuriuo buvo tamsiai pilka žemė su pavieniais žmonių kaulais, buitinės žiastos keramikos fragmentais. Perkasoje aptikti 7 kapai.

Kapų 36 ir 37 duobė bendra (arba jos jungiasi), 1,4x0,9 m dydžio. Kapai orientuoti ŠV–PR kryptimi (348–168°). Griaucių ilgiai: kapo 36 – 90 cm, kapo 37 – 98 cm. Kapuose palaidoti vaikai guldyti ant nugaros galvomis į PR, ištiestomis kojomis ir rankomis. Įkapių neaptikta.

Kapas 38 orientuotas ŠV–PR kryptimi (347–167°). Kapo duobė netaisyklingo stačiakampio užapvalintais galais formos, 0,67 m pločio, ilgis neaiškus. Griaucių ilgis – 1,5 m. Kape palaidotas paauglys guldytas galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, kairė ranka padėta ant dubens, dešinės padėtis neaiški. Įkapių neaptikta.

Kapas 39 orientuotas ŠV–PR kryptimi (348–168°). Kapo duobė netaisyklingo stačiakampio užapvalintais galais formos, 0,64 m pločio, ilgis neaiškus. Griaucių ilgis – 1,53 m. Mirusioji guldyta galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sukryžiuotos ant juosmens. Ant mirusiosios dešinės rankos didžiojo (?) piršto buvo užmautas juostinis vario lydinio žiedas.

Kapo 51 duobė netaisyklingo ovalo formos, jos plotis bei ilgis neaiškus, kadangi duobė jungiasi su gretimo kapo 52 duobe. Kapas orientuotas ŠV–PR kryptimi (340–160°). Griaucių ilgis – 1,74 m. Mirusysis guldytas galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis ir rankomis. Įkapių neaptikta.

Kapas 52 orientuotas ŠV–PR kryptimi (346–166°). Duobė netaisyklingo ovalo formos, jos plotis ir ilgis neaiškus. Griaucių ilgis – 1,8 m. Mirusysis guldytas galva į PR, ant nu-

garos, ištiestomis kojomis ir rankomis, galva pakreipta kairėn. Įkapių neaptikta. Įkasant ši mirusįjį buvo suardyti dar mažiausiai 3 kapai, dešiniajame mirusiojo šone padėtos 2 kaukolės, prie kojų klubakaulis, kiti smulkesni kaulai.

Kapas 54 aptiktas preparuojant kapą 39, beveik toje pačioje duobėje. Kapo duobė – 1,8x0,6 m dydžio, orientuota ŠV–PR kryptimi (348–168°). Griaucių ilgis – 1,65 m. Mirusysis guldytas galva į PR, ant nugaros, ištiestomis kojomis, rankos sukryžiuotos ant juosmens, galva pasukta kairėn. Įkapių neaptikta.

Perkasoje aptikti pavieniai kaulai priklausė ne mažiau kaip 3 asmenims.

2004 m. tyrinėjimų metu ištirtas 51 kapas. Juose palaidoti 25 suaugusieji (17 vyrų ir 8 moterys) bei 26 vaikai, iš jų 5 kūdikiai. Kapuose nerasta įkapių, leidžiančių juos tiksliai datuoti. Mirusieji palaidoti XVII arba XVIII a.

THE ALYTUS 1ST CITY CEMETERY AT THE CHURCH

In 2004 in the 1st city of Alytus during the archaeological investigation of the cemetery at the St. Ludwig Church located at the Ramybės Street an area of 157.85 m² covering 51 graves was investigated. The graves contained 25 adult burials (17 male and 8 female) and 26 children burials, 5 of them of infants. The individuals were buried their heads orientated S or SE, whereas foot towards the church; some of them were buried in wooden coffins. In four graves burial items were found: a mounting-rievet in the grave No. 33, a sash-like ring in the burials No. 39 and 50 and a glass-bead necklace in the grave No. 40. In the disturbed layers the following items were found and inventoried: 77 wheel-made pottery shards, a glass bottle fragment, a rasp fragment, a lock bail, forged nails etc. The individuals were buried in the 17th or 18th century.